

El misteri de les meques santes

EL TEMPS
Lloc de pecat a Babilònia (quadre de Georges-Antoine Rochegrosse, 1891).

“Prostitutes sagrades” i sexe al temple en honor d’Afrodita. Molts autors de l’antiguitat descriuen de manera clara la prostitució sacra. Són només llegendes? Els historiadors investiguen quina part de veritat contenen els documents. Hi ha sospites que, temps enrere, els temples dedicats als déus feien alhora la funció de bordells.

L’historiador Heròdot (al voltant del 490 fins el 425 abans de Crist) opinava que el “pitjor costum” que hi havia a Babilònia era el proxenetisme del temple d’Ixtar. Una vegada a la vida, totes les dones del país hi havien d’anar i, en canvi de diners, s’havien “de lliurar a un desconegut”.

Senyores “riques i superbes”, malparlava l’historiador de la Grècia clàssica, hi arribaven en “carros coberts”.

Amb aquesta mateixa ignomínia actuaven, suposadament, els perses a la mar Negra. Allí, “filles verges” —amb prou feines si tenien dotze anys— eren

consagrades a la prostitució de culte, afirmava Estrabó: “Tractaven els amants tan cordialment que fins i tot els feien obsequis.”

Hi ha moltíssims documents semblants de l’antiguitat: les comunitats, des de Sicília fins a Tebes, es lliuraven a costums religiosos perversos.

Els jueus també: al voltant d’una dotzena de passatges de l’Antic Testament giren al voltant dels *Qedesha*, nom que es dona al personal de culte masculí i femení. La Bíblia els anomena “efebes”. Al llibre del *Deuteronomi* es prohibeix als homes joves que es dediquen a la prostitució de carrer a

donar els seus “diners de gos” a la casa de Jahvè.

Faules eròtiques. Els investigadors del segle XX van reprendre ansiosos tots aquests indicis, sovint vagues. Ràpidament es va considerar com un fet real que els sacerdots de l’orient havien fet desfloracions forçades; hi havia “prostitució de dot” i una “associació sexual al lloc de culte”.

“Sexe al temple”, així s’anomenava en el “lèxic de la teologia i de l’església”. Era la “buba de pesta moral i sanitària en el ventre del poble”.

Però, és cert tot això? Cada vegada més científics xoquen amb les faules eròtiques dels avantpassats.

Un nou descobriment d’escriptures cuneïformes mostra una visió més relaxada d’allò que passava a l’antiguitat. Cada vegada és més clar: els investigadors de les darreres dècades van exagerar-ho. Sobre el ritu de la desfloració forçosa, per exemple, no n’ha aparegut cap prova.

Una fracció d’investigadors especialitzats en matèria de gènere encara ho veuen des d’una perspectiva més radical. Neguen completament la prostitució sagrada. Consideren que tot plegat és una solemne mentida.

En primer lloc, sembla que alguns autors grecs van escriure sobre mals costums d'uns altres pobles, amb la finalitat de difamar-los i posar-ne en relleu el caràcter reprovable, segons que afirma un nou llibre sobre el tema. Més tard, a partir d'aquest punt, sorgí, a l'època moderna, un "mite de la investigació".

Julia Assante, orientalista dels Estats Units especialitzada en l'antiguitat, n'està segura: "Les meuques sagrades només existeixen en la imaginació dels homes."

Tanmateix, per als erudits moderats aquesta interpretació també va massa lluny. Si bé és cert que dubten igual-

ment sobre algunes doctrines exagerades del passat, també s'aferran a l'existència del fenomen. Consegüentment, a parer seu, antany hi va haver:

—santuaris que, alhora, feien de bordells;

—temples en els quals les xiques —abans i tot de la primera menstruació— exercien el sacerdoci més alt;

—prostitutes professionals que fundaven llocs de culte amb els seus diners —dedicats, per exemple, a la deessa Afrodita.

De Grècia a Babilònia. A partir d'aquestes conclusions, es va desenca-

denar un debat exacerbant. Feministes assiriòlogues es barallen amb catèdrics conservadors. Mentre les unes criden sense parar que "tot és mentida!", els altres intenten defensar, amb referències a la gramàtica sumèria, el seu suposat "punt de vista patriarcal".

Si més no, hi ha un acord sobre la prostitució normal al carrer en l'antiguitat. Maquillades amb colors cridaners i amb una bufanda groga, les prostitutes d'Atenes romanien dempeus al peu de l'Acròpoli. Algunes xiques, amb flautes i aulos, oferien primer música als clients i, tot seguit, passaven a l'acció descaradament.

Les prostitutes barates de Roma costaven quatre asos (que equivalen, actualitzats, a uns escassos deu euros). Messalina es va prostituir fins arribar a emperadriu.

El piadós país de les piràmides també oferia plaers pecaminosos. Les prostitutes egípcies ungien els clients amb cremes. En papirs antics trobem escrites frases com ara aquestes: "El teu fal·lus és dins de les dones de Chenemet" o "Un home pot copular millor que un ase; només se n'està pels diners".

Tanmateix, a Mesopotàmia és on eren especialment llibertins. Ja en l'epopeia de Gilgameix apareix una prostituta anomenada Xamhat ("l'exuberant"), que sedueix el follet dels boscos Enkidu: "Es va destapar els pits, es va descobrir la falda, i Enkidu va prendre la seua abundància."

A l'Eufrates gairebé no hi havia cap mena de reserva envers la professió. Una tauleta d'argila explica la història d'una dona jove que rebia els clients a la casa dels pares. Com a pagament rebia carn de garrí.

Però què hi passava, als santuaris? Què ocorria rere els murs del temple d'Ixtar? És una qüestió controvertida entre els científics.

L'orient va dedicar construccions enormes a la deessa del sexe i de l'amor. La lloaven com a "senyora de les dones" amb un "estímul seductor". "Els seus llavis són dolços com la mel, la seua boca és vida", escriví una prostituta de Babilònia.

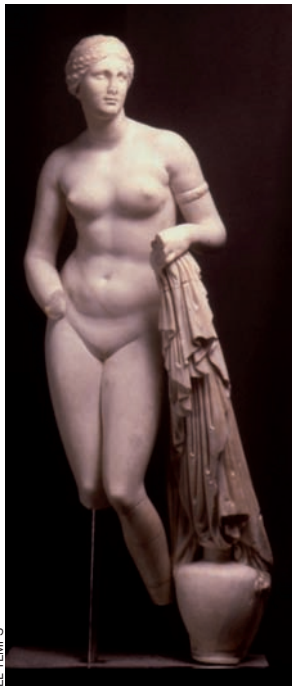
Ben prompte, el culte d'Ixtar es va estendre cap al nord. Primer cap a Xipre, on pobladors grecs van entrar en contacte amb la deessa i li van

EL TEMPS

EL TEMPS

A dalt, ruïnes de Corint (Grècia). A baix, detall d'un plat amb una pintura eròtica de l'antiga Grècia, exposat actualment al museu del Louvre de París.

A l'esquerra, escultura d'Afrodita. Al mig, escena eròtica entre un jove i una hetera, que forma part del vas del pintor de Xuvalov (Altes Museum, Berlín). A la dreta, pintura mural de Pompeia.

canviar el nom per Afrodita. Segons el mite, la bellesa va eixir d'un indret sangonent a la mar, tenyit de roig i ple d'esperma. En aquell indret és on el tità Cronos havia llançat els genitals del seu pare, que li havia tallat prèviament.

La "nascuda de l'escuma" no va ser mai innocent, sinó més aviat plena d'avidesa i d'una passió sensual. Fa 5.000 anys, a Uruk se celebraven carnivals orgiàstics en el seu honor. Llistes antigues demostren que les ballarines i les actrius d'Ixtar treballaven als santuaris.

Dubtes i certes. Com ja hem dit, no hi ha cap rastre dels actes sexuals i els ritus de fertilitat a l'altar. "No hi ha indicis de cap mena sobre pràctiques màgiques semblants", explica Gernot Wilhelm, assiriòleg de Würzburg.

Aleshores, només mentia Heròdot amb la història sobre el coit forçat de les babilònies? Les investigadores especialitzades en matèria de gènere pensen que sí.

Però, probablement, la història amaga un sentit més profund, perquè al temple de la deessa del sexe també hi havia personal de culte especial: les *harimtu*, que significa 'prostitutes'.

Fa un temps, Gernot Wilhelm, expert en el tema, va descobrir un document

jurídic fascinant, d'aproximadament 3.300 anys d'antiguitat, on s'explica com el pare d'una *harimtu* la va lliurar als seus amants al temple d'Ixtar.

El motiu és que l'home volia obtenir un préstec dels sacerdots i ofereix la filla *presa* com a garantia del préstec.

Què feia exactament aquella jove empenyorada per al nou patró? Wilhelm suposa que la jove es prostituïa, "fora del temple, tanmateix".

Com a prova, el professor esmenta el *Llibre de Baruc* de l'Antic Testament, on es diu que al panorama polsegós de Babilònia les prostitutes es trobaven "als camins". D'alguna manera, també són classificades com a organització sacra.

El grup dels qui són totalment escèptics no accepta res de tot això. *Harimtu* no vol dir 'prostituta', afirma Assante, científica especialitzada en matèria de gènere; l'assiriologia simplement ha traduït malament la paraula durant 150 anys.

L'expressió descriu més aviat una 'dona fadrina' que treballava com a funcionària del culte i s'estava –sense pertinença– en una casa on vivien homes.

Els detractors s'esgarrifien amb la idea. Retrauen a Assante que allargue l'existència de l'estatus social de

persona independent a l'època precristiana.

Pel que fa a la semàntica, la interpretació alternativa també és un despropòsit, afirma Morris Silver, historiador especialitzat en matèria econòmica. Una *harimtu* era, sense cap mena de dubte, una "prostituta professional amb relacions amb el culte", que oferia "serveis sexuals" per ordre del temple. Els sacerdots feien de proxenetes i se'n quedaven els guanys.

És probable que fins i tot a Grècia hi haguera aquesta mena de prostíbuls sagrats. Les sospites apunten sobretot al santuari d'Afrodita a Corint, situat a la carena d'una muntanya, 575 metres sobre la mar.

Ningú no qüestiona que a la ciutat hi havia molta gresca. Hi havia centenars de vaixells desarmats als molls. Corint va ser un centre del comerç marítim. Les prostitutes, embolcades amb vestits de malla i maquillades de manera cridanera, totes molt juntes, posaven a la venda els seus encants als ports.

Però a l'edifici de culte destinat a la deessa de l'amor, al capdamunt de les roques, suposadament també anaven per feina. El temple "era tan ric que tenia més de mil prostitutes", narra Estrabó.

EL TEMPS

Relleu conegut com la Reina de la Nit, de Mesopotàmia (1800 aC - 1750 aC).

Segons el britànic Nigel Spivey, un bona colla de mariners i capitans “calents” pujaven el pendent per a allotjar-s’hi.

Els documents. Tanja Scheer, historiadora de la Universitat d’Oldenburg especialitzada en l’antiguitat, proposa una solució millor: “Tots els documents sobre el prostíbul de Corint es refereixen a una oda de Píndar”, explica. En aquesta obra es relata que, l’any 464 abans de Crist, un campió olímpic ric es va consagrar a una casa amb “cent membres”.

Tanmateix, és poc probable que aquestes prostitutes jagueren just davant de l’altar. Més aviat, segons Scheer, aquest esportista ric va proporcionar suport financer en forma d’esclaves. “Els guanys que produeixen els seus cossos podrien ser una font d’ingressos regular i contínua per al santuari.”

Una prova a favor d’aquesta tesi és el fet que el legislador Soló, que l’any 590 abans de Crist havia fundat prostíbuls públics, va gravar les prostitutes amb impostos. Després, la ciutat va pagar una construcció en honor a la deessa de l’amor.

Aparentment, al prostíbul hi vivien xiques molt joves, tal com revela un fragment antic d’una comèdia. Aquest document parla de les “pol-tres” d’Afrodita, que “anaven nues en ordre seguint una línia”. “A aquestes els pots comprar el teu plaer incessantment i amb seguretat per unes poques monedes”.

Això no obstant, és possible que les inclinacions dels antics foren realment molt pitjors. Els investigadors també debaten sobre si hi va haver sexe sagrat amb menors.

De nou, una pista ens porta a Babilònia i a la torre de 91 metres d’alçada, una de les meravelles del món de l’antiguitat. Al cim hi havia un cofre amb un llit, informen les fonts. Hi dormia cada nit l’elegida, sempre preparada per a “un casament sant” –l’acte sexual simbòlic amb el déu Marduk.

També a la llunyania, però, al temple principal de Tebes, al país dels faraons, hi havia una “esposa de déu per a Ammon”.

Segons Estrabó, una “verge bella amb el sexe més apreciat” exercia el sacerdoci. “I s’ofereix a tothom, fins que comença la neteja natural del cos” –explicava, referint-se a la menstruació.

Hi va haver abús de menors al Nil? Alguns científics hi donen voltes en veure molts dels indicis –especialment quan un document nou va encendre el debat.

El text diu que les xiquetes podien treballar al temple fins a la primera menstruació. Després, però “són apartades del seu servei”.

Matthias Schulz

Traducció de Banca Juan

Breus

Neix el projecte Pegaso per a protegir la costa mediterrània

L’any 2008 21 països van signar el protocol ICZM (sigles en anglès de la gestió integral de zones costaneres) de la Mediterrània, per tal de preservar les zones costaneres com a bé natural i cultural comú que ha de ser protegit i preservat. D’aquest impuls, en va néixer el projecte internacional Pegaso, per a millorar la gestió de les costes de la mar Mediterrània i algunes zones de la mar Negra, amenaçades sobretot per la urbanització, la contaminació i la pèrdua de biodiversitat. Els investigadors del projecte, liderats per la UAB, analitzaran casos com els deltes del Danubi

EL TEMPS

La UAB liderarà el projecte Pegaso per a protegir les zones més amenaçades de les costes.

i del Nil, la costa nord de l’Adriàtica i les illes de la mar Egea. El projecte és finançat pel setè programa marc de la Unió Europea i compta amb un pressupost de la UE de set milions d’euros per als quatre anys vinents.

“Ja n’hi ha prou”, lema del 25 d’Abril

Davant les “majories institucionals”, “majories socials”; davant les “polítiques que necessiten un canvi de rumb”, “propostes en positiu”. Així es presenta la manifestació que aquest dissabte recorre València amb motiu de la commemoració del 25 d’Abril i que, per primera volta –els anys precedents la cita era convocada per Acció Cultural–, respon a una convocatòria conjunta de dotze entitats que representen dotze àmbits de la societat civil. La manifestació, que porta per lema “Ja n’hi ha prou”, “ha de ser el principi d’un treball en xarxa” de totes les organitzacions.